

## **ПРОБЛЕМА ВЗАЄМИН УНР І ЗУНР ЯК ОДНА З ПРИЧИН ПОРАЗКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 рр.**

Одним із найголовніших досягнень початку двадцятого століття для нашого народу, беззаперечно був Акт Злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 року. Ця подія зіграла визначну роль у формуванні сучасної Соборної України. За підсумками революції 1917 р. в Росії та розпаду Австро-Угорської імперії у 1918 р. постали дві українські держави: Українська Народна Республіка (УНР) та Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Вони відрізнялися між собою політичними, економічними, соціальними і міжнародними орієнтирами. Це було зумовлено як історичною долею цих земель, так і обставинами, що склалися [1].

Розбіжності у поглядах між лідерами УНР та ЗУНР стали першопричиною скорого розпаду вже об'єднаної держави. Для розуміння цього необхідно проаналізувати події, що передували проголошенню Акту Злуки та самому процесу переговорів між сторонами.

Вищевказані держави суттєво різнилися між собою, що було обумовлено тривалою відокремленістю українців, які в них проживали, і життям їх в різних імперіях, із різними підходами до реалізації влади на підкорених землях. Геополітичне розташування між Заходом і Сходом визначило специфічний історичний шлях України. На різних етапах української державності завжди гостро стояла проблема соборності усіх етнічно-історичних земель [2]. Зокрема до суттєвих відмінностей можна віднести те, що в УНР основна увага приділялась соціальним питанням, правам національних меншин, у той час як у ЗУНР основним було національне питання. Також суттєво відрізнялись у правах еліти обох держав. При владі в УНР знаходились молоді діячі, які у своїй діяльності значною мірою сповідували революційний романтизм. Уряд ЗУНР складався з представників української аристократії та інтелігенції, що мали великий досвід парламентської боротьби і в своїй діяльності виходили з потреб моменту [1]. Що в значній мірі і стало однією з причин провалу Української революції.

В практичну політичну площину питання про об'єднання етнічних українських земель в єдину національну державу постало лише 1918 році. На міжнародному рівні інтенцію було легалізовано широковідомими тезами тодішнього президента США Вудро Вільсона, які увійшли до історії під назвою «14 пунктів». Вони, зокрема, санкціонували ліквідацію переможених Німецької та Австро-Угорської імперій та створення на їх теренах малих національних держав.

З проголошенням ЗУНР та початком збройного конфлікту з поляками, галицькі політичні лідери усвідомлювали, що без допомоги східних сусідів-українців не обійтись. Вже 11 листопада 1918 р. до Києва прибула делегація ЗУНР. Під час переговорів гетьман П. Скоропадський пообіцяв надати допомогу грошима, зброєю, боєприпасами, амуніцією та обмундируванням. Невдовзі розпочалися офіційні переговори між ЗУНР і Директорією відновленої УНР. Згодом галичани отримали суттєву матеріальну допомогу. Галицька армія була посилена кваліфікованим командним складом. 22 січня 1919 р. офіційно відбувся Акт Злуки УНР та ЗУНР в єдину державу. Цей історичний акт формально проголосив про возз'єднання усіх українських земель, що стало стратегічною метою українських урядів у боротьбі за волю і незалежність держави. Але ЗУНР і УНР фактично так і не об'єдналися, адже для галичан головним ворогом залишалися поляки, а для наддніпрянців – росіяни, тому обидва військово-політичних провали ніяк не могли дійти згоди [2].

Згодом С. Петлюра, роздумуючи над тактичними розбіжностями з галичанами, стверджував, що у справах територіальних треба керуватися принципом соборності, етнографічно-територіального принципу нації здійснити не можна, шлях до української державності стелиться через Київ, а не через Львів. На його думку, тільки тоді, коли українська державність закріпиться на горах Дніпра і біля Чорного моря, можна буде думати, як про реальну річ, про збирання українських земель, захоплених сусідами. За такого стану національної свідомості народу, його організованості й дисциплінованості, на якому застав його 1917–1918 рр., лише скоординованою акцією обох частин – «галичан» і «наддніпрянців»

можна було досягнути ідеалу державної самостійності. Також він зазначав, що: «Фактично ідея Соборної України була фразою, якою користувалися для святочних промов, декларацій і з якої не уміли і не хотіли витягнути обов'язуючі логічних наслідків. Стратегія національної боротьби, як і боротьби військової, вимагає бити в першу чергу по головному ворогові, а з другорядним потім можна раду дати. В своїй діяльності я керувався думкою, що таким ворогом була, є і буде Московщина. Це ясно кожному, не засліпленому місцевим патріотизмом» [3]. Ці роздуми поділяв відомий галицький громадсько-політичний діяч, секретар Бойової управи УСС Д. Катамай. Він стверджував, що на той час, єдиним шляхом до вибудовування соборної та незалежної Української Держави було об'єднання з поляками для перемоги над більшовиками, на що були категорично незгодні керівники ЗУНР.

Отже, з вищезазначеного випливають наступні висновки:

1. При об'єднанні двох держав зіграв свою роль тривалий поділ єдиного народу кордонами двох сусідніх імперій;

2. Активний патріотично-налаштований прошарок населення був надто відмінним за своїм складом в ЗУНР та УНР. Тобто, в УНР основною рушійною силою були молоді люди, які в силу свого віку, обставин за яких формувався їх світогляд та політичної ситуації в державі на той момент і з її соціалістичними ідеями, а в ЗУНР – інтелігенція, що вже хоч і мала досвід в політичних іграх, проте була не менш радикально налаштована по відношенню до своїх найближчих опонентів.

3. Внаслідок зазначених розбіжностей, Об'єднана Українська Держава так і не змогла визначити для себе основні пріоритети діяльності, в тому числі і визначитись із тим хто є страшнішим для неї на той час ворогом. Наддніпрянці бачили ворогом лише росіян, в той час як поляки для них були чимось далеким, і навпаки з боку ЗУНР. Тому, сторони так і не дійшли спільної думки і до самого кінця «перетягували ковдру» на себе.

Проте, не дивлячись на всі ці відмінності лідери українських держав дійшли згоди про об'єднання, що беззаперечно стало найбільшим досягненням того часу для українців сьогодення. Адже саме розуміння ними того, що ми є одним народом утвердило розуміння цього їхніми нащадками.

#### **Список використаної літератури:**

1. Ковальова О. Акт злуки УНР та ЗУНР: великі надії та сумна реальність [Електронний ресурс] / Ольга Ковальова // Кореспондент. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://blogs.korrespondent.net/blog/badusers/3228299-akt-zluky-unr-ta-zunr-velyki-nadii-ta-sumna-realnist>.

2. УНР і ЗУНР: проблема взаємин на тлі соборності України / І. Гаврилів // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Зб. наук. пр. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. – Вип. 18. – С. 275–283.

3. Цит. за: Кость С. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування). – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 121–122.

**Науковий керівник:** к.і.н., доцент Сухушина О. В.

*В.А. Якименко*

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

## **УКРАЇНСЬКЕ СЕЛЯНСТВО У 1920-1930-х рр.: КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЄ ЖИТТЯ**

Культурно-освітній процес в 1920-1930-х рр. дає можливість стверджувати, що культура і освіта стали невід'ємною ознакою розвитку духовного світогляду українського селянства.

Запровадження політики українізації в різноманітних сферах життя, в тому числі і в культурно-освітньому будівництві в 20-30-ті роки ХХ століття значною мірою прискорило це будівництво на селі. Найбільше ця політика вплинула на розвиток культосвітніх закладів та масову роботу, яка проводилась в них, а також на ліквідацію неписьменності та розвиток народної освіти.